Література:

1. Арцишевський Р. А. Світоглядна освіта: теорія, історія, методика : монографія. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2013. 303 с.
2. Поляков В. А., Колесник М. О., Жиденко А. О., Жара Г. І., Лісогор Т. М. Концепція універсальної освіти України: базові положення та методологічні орієнтири (проект) // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 152, т. 2. С. 203–214.
3. Erikson E. H. Identity and the Life Cycle. New York : W. W. Norton & Company, 1980. 191 p.

DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-668-6-19

ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Конопельський В. Я.
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології,
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна

Одеський державний університет внутрішніх справ (ОДУВС) забезпечує високоякісну підготовку наукових, науково-педагогічних та дослідницьких кадрів вищої кваліфікації для потреб системи Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, юридичної практики, правоохоронних органів і сфери вищої освіти та науки України. Провадження освітньо-наукової діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти здійснюється в суворій відповідності до чинного законодавства України, зокрема: Закону України «Про вищу освіту» та Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»; «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами та доповненнями); «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у науково-дослідних установах, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України, та вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України», затвердженого наказом МВС

України від 28 листопада 2017 року № 963; інших профільних стандартів вищої освіти, нормативних актів Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) та внутрішніх положень Університету.

Освітній процес для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії спрямований на здобуття глибоких теоретичних знань, практичних умінь, навичок проведення самостійного наукового дослідження, а також на формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) в Одеському державному університеті внутрішніх справ здійснюється за такими ключовими спеціальностями:

1. D8/081 «Право»;
2. К9/262 «Правоохоронна діяльність»;
3. С4 «Психологія».

Університет постійно розвиває та розширює спектр освітніх послуг, реагуючи на сучасні виклики суспільства та безпекового середовища. Значним здобутком у розбудові освітньо-наукового простору ЗВО стало прийняття Наказу Міністерства освіти і науки України від 14 квітня 2026 року № 59-л «Про ліцензування освітньої діяльності», згідно з яким в Одеському державному університеті внутрішніх справ офіційно започатковано провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за спеціальністю С4 «Психологія». Це дозволило відкрити новий напрям підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі екстремальної, юридичної та практичної психології, необхідних для психологічного супроводу діяльності правоохоронних органів і реабілітації.

Важливим індикатором високої якості освітньої діяльності та відповідності державним стандартом є успішне проходження процедур акредитації. Зокрема, 22 квітня 2026 року ОДУВС отримав офіційний сертифікат Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) про акредитацію освітньо-наукової програми «Правоохоронна діяльність» з підготовки докторів філософії (Сертифікат № 20795 від 22 квітня 2026 року). Це гарантує здобувачам високий рівень викладання, відповідність академічним стандартам та визнання здобутого ступеня.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в ОДУВС здійснюється за очною (денною) та заочною (у тому числі за кошти фізичних та/або юридичних осіб чи за державним замовленням) формою навчання і розрахована на 4 роки (нормативний термін засвоєння ОНП).

Освітньо-наукова програма кожного напряму складається з двох основних складників: освітнього та наукового.

Освітня складова передбачає набуття здобувачем вищої освіти компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій (8-й рівень НРК) і становить 30–60 кредитів ЄКТС. Вона включає навчання за такими блоками навчальних дисциплін:

1. Дисципліни загальної наукової підготовки:

Філософія науки та методологія наукових досліджень;

Іноземна мова за професійним спрямуванням (підготовка до складання міжнародних іспитів та написання наукових праць);

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в науковій та освітній діяльності.

2. Дисципліни спеціальної (фахової) підготовки:

Поглиблені теоретичні та практичні курси за відповідною спеціальністю («Право», «Правоохоронна діяльність», «Психологія»); Актуальні проблеми юридичної науки, кримінального права, процесу, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності та безпекознавства; порівняльне правознавство та міжнародно-правові стандарти правоохоронної діяльності.

3. Університетський та методичний блок (універсальні навички / Soft Skills):

Педагогіка та викладання у вищій школі, ораторське мистецтво та академічна комунікація; академічна доброчесність, інтелектуальна власність та патентування.

4. Педагогічна (науково-педагогічна) практика:

Обов'язкова апробація педагогічних навичок шляхом проведення практичних, семінарських занять та лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів освіти під керівництвом провідних професорів і доцентів кафедри.

Наукова складова передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом призначеного наукового керівника (доктора або кандидата наук/доктора філософії з відповідною науковою періодичністю), проведення апробації результатів, публікаційну активність та оформлення дисертаційного дослідження.

В ОДУВС здобувачам третього освітньо-наукового рівня вищої освіти запропоновано широкий спектр вибіркових освітніх компонентів, що дає можливість враховувати їхні наукові інтереси, професійні потреби та індивідуальні освітні запити. Такий підхід забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії кожного аспіранта та створює додаткові можливості для поглиблення компетентностей, необхідних для проведення якісного дисертаційного дослідження та подальшої наукової діяльності.

Вибір та затвердження тематики дисертаційних досліджень здобувачами ступеня доктора філософії здійснюється відповідно до пріоритетних напрямів розвитку науки і практики, а також з

урахуванням наказу МВС України від 21 травня 2024 року № 326 «Про затвердження тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки».

Тематика дисертацій орієнтована на розв'язання актуальних завдань у сфері:

– забезпечення національної безпеки та публічного порядку в умовах сучасних викликів і загроз;

– удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності органів правопорядку;

– впровадження інноваційних методик розслідування та запобігання кримінальним правопорушенням;

– психологічної підтримки, реабілітації та професійного відбору кадрів для сектору безпеки.

Усі дисертаційні роботи, наукові статті, тези доповідей та змістові модулі підлягають обов'язковій перевірці на відсутність академічного плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. В Університеті діє Комісія з питань етики та академічної доброчесності та Кодекс академічної доброчесності.

Здобувачі ступеня доктора філософії обов'язково апробують результати досліджень у фахових наукових виданнях України (категорії «Б»), а також у міжнародних виданнях, що індексуються у провідних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection.

До послуг здобувачів надаються сучасні криміналістичні полігони, інтерактивні тири, спеціалізовані навчальні аудиторії, мультимедійні комплекси, а також потужна бібліотека з доступом до міжнародних електронних баз даних та повнотекстових наукових ресурсів.

Здобувачі мають можливість брати участь у міжнародних наукових конференціях, заходах під егідою CEPOL, FRONTEX, участь у грантових програмах та міжнародному стажуванні у закладах вищої освіти та наукових установах країн Європейського Союзу.

Процедура присудження ступеня доктора філософії в ОДУВС відзначається високою системністю, прозорістю та дотриманням усіх вимог Порядку присудження ступеня доктора філософії. Захисти дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії в Університеті успішно розпочалися у 2020 році.

За період з 2020 року по теперішній час в ОДУВС було утворено 120 разових спеціалізованих вчених рад, з яких станом на вересень 2026 року успішно реалізовано 116 захистів дисертацій.

Порокова динаміка проведених захистів дисертаційних робіт свідчить про постійне зростання наукової ефективності та продуктивності спеціалізованих вчених рад:

– 2020 рік – 2 захисти дисертаційних досліджень;
– 2021 рік – 20 захистів дисертаційних досліджень;
– 2022 рік – 12 захистів дисертаційних досліджень;
– 2023 рік – 9 захистів дисертаційних досліджень;

– 2024 рік – 27 захистів дисертаційних досліджень;

– 2025 рік – 29 захистів дисертаційних досліджень;

– 2026 рік *(поточний період)* – 17 захистів дисертаційних досліджень.

Зазначений розподіл демонструє стійку тенденцію до нарощування обсягів наукових здобутків та високу інтенсивність роботи науково-педагогічного колективу, наукових керівників та спеціалізованих вчених рад Університету.

Одеський державний університет внутрішніх справ продовжує активну роботу із забезпечення своєчасного виходу здобувачів на етап підсумкової атестації та захисту дисертацій:

1. До кінця 2026 року заплановано створення та організацію діяльності ще близько 10 разових спеціалізованих вчених рад для проведення публічних захистів робіт здобувачів.

2. Загалом, у зв'язку з плановим завершенням чотирирічного терміну навчання, до завершення 2026/2027 навчального року передбачено проведення понад 25 захистів дисертаційних досліджень здобувачами ступеня доктора філософії 4-го курсу за спеціальностями 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність».

Захисти дисертацій відбуваються із забезпеченням повної трансляції в режимі реального часу, відеофіксації, публікації матеріалів дисертацій та відгуків опонентів на офіційному вебсайті ОДУВС у відкритому доступі, що підтверджує високий рівень академічної прозорості та довіри до наукових здобутків навчального закладу.

Отже, вищезазначене свідчить про позитивну динаміку підготовки здобувачів та результативність організації освітньо-наукового процесу в ОДУВС.